# СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 162. Джерзи Ситі, Н. Дж., понеділок, 15 липня 1935. — VOL. XLIII. No. 162. Jersey City, N. J., Monday, July 15, 1935. THREE CENTS


## АМЕРИКА ПОКЛИКУЄТЬСЯ НА ПАКТ КЕЛОҐА ПРОТИ ВІЙНИ

ВАШИНҐТОН. — Секретар стейту Гол видав далекосяглу публичну заяву в справі грозячої війни Італії проти Етіопії. Заява пригадує Італії, що вона підписала була свого часу так званий пакт Келоґа та зобовязалася в ньому не шукати розвязки на міждержавні непорозуміння дорогою війни.

Заява секретаря стейту зложена рішучими словами. З тону роблять висновок, що американський уряд інших кроків для вдержання мира не задуме.

### ЮНІЇ ПРОТИ НИЗЬКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ЗАПЛАТИ.

НЮ ЙОРК. — Конференція провідників робітничих юній, скликана президентом Федерації Праці нюйорського стейту, обговорила між іншим питання заплати для тих робітників, що дістають запомогову працю.

Збори постановили забороняти робітникам приймати працю, якщо вона не приносить заплати, признаної юніями.

Заборона ще має бути потверджена так званою центральною радою промислів і праці.

### ВИДАЛИ 300,000 ДОЛЯРІВ ДЛЯ „ЛАБІСТІВ".

ВАШИНҐТОН.—На засіданню сенатського комітету для розсліду діяльности „лабістів" предложено докази, що великі підприємства для виробу електричної сили видали недавно для повалення законопроєкту, званого „Ютилити Голдинг Компані Бил", суму 301,865 долярів.

### 55 ТИСЯЧ НЕБЕЗПЕЧНИХ ЗЛОЧИНЦІВ У НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Поліційний комісар Валентайн приказав поліції стерегти пильно всіх небезпечних злочинців, що тепер пробувають у місті Ню Йорк.

Валентайн обчисляє, що під пору є в Ню Йорку 55 тисяч „звісних злочинців".

### НЕВДАЛИЙ ВИЛЕТ БАЛЬОНУ У СТРАТОСФЕРУ.

РЕПИД СИТІ (Савт Дакота).—Бальон, котрим дослідники Краєвого Географічного Товариства задумували піднятися в найвищі сфери земної атмосфери, дістав проточину саме в хвилі, коли збирався до вилету. 50 тисяч видців, зібраних на околичних горбах, бачили, як оболона бальону підчас наповнювання його газом гелієм розідралася та цілий піхур осів на залогу бальону.

Це вже друга невдала спроба Краєвого Ґеографічного Товариства.

### МАЮТЬ ДИНАМІТУВАТИ „МОГОК".

ОВШЕН СИТІ (Ню Джерзі). — Кістяк корабля „Могок", що згорів на морю кілька місяців тому, будуть розсаджувати динамітом інжініри американської армії.

Цю частину корабля, що сторчала понад море, вже розсаджено динамітом. Щоби висадити решту, інжініри ждуть на гарну погоду. Приготовляючи кістяк корабля до динамітування, інжініри випомпували з магазинів корабля велику скількість нафти.

### ВИВОРОЖИВ ПОТРЯСЕННЯ ЗЕМЛІ.

НЮ ЙОРК. — Рубен Ґрінспен, 31-літній учитель математики й навіґації в Мореплавськім Інституті в Ню Йорку, вважається тепер пророком землетрусів, бо йому вдалося вже кілька разів виворожити наближаючіся потрясення землі.

Свого часу заповів він був землетрус в Індії й такий землетрус справді скоївся. Тепер він знову заповів новий землетрус, і майже в той самий час справді був землетрус в Перу, в південній Америці.

Ґрінспен каже, що він заповідав у подібний спосіб землетруси не раз, а 61 разів, та йому ніколи не вірили.

### МУРИН КАНДИДАТОМ НА КАДЕТА У ВЕСТ ПОЙНТІ.

ВАШИНҐТОН. — Конґресмен Мичел, демократ з Илинойс, скориставши з прислугуючого йому як конґресменови права подавати кандидатів на кадетів до військової школи у Вест Пойнті в цей спосіб, що подав кандидатом Мурина Еморі Джозефа Джордана з Шікаґо.

„Я не думаю робити ріжниці між расами при поданню кандидатів до Вест Пойнту й Анаполису", сказав Мичел. „Я думаю, що Джорданови буде таксамо добре поводитися в кадетській школі, як мені в конґресі".

### ЗА НІЧ ВИРІС МІСТ.

НЮ ЙОРК. — Люди, що їздять Бродвеєм вище 250-тої вулиці, були немало здивовані в пятницю рано, коли їм прийшлося переїздити між 253-тою й 254-тою вулицею попід новий міст, котрого там у четвер вечором іще не було.

Не добачили вони, що інжініри уставили були вже відповідні стовпи. В ночі здержано рух на дорозі від 1-шої години до пів до 5-тої рано. За той короткий час уставлено залізну сталеву мосту.

### КЛИЧУТЬ МУРИНА ДО ЛАВИ ПРИСЯЖНИХ СУДДІВ.

До лави присяжних суддів у Мемфис, Тенесі, покликано між іншими одного Мурина. Це перший випадок того роду від так званого періоду реконструкційного, себто від 70-тих років минулого століття.

### 12 СМЕРТНИХ ПРИСУДІВ У СОВЄТАХ.

Найвищий суд у Москві засудив на смерть 9 бандитів, що нападали на потяги і грабували людей. При цьому 4 особи вбили. Чотирох обвинувачених засуджено на кару смерти, інших на визначні кари від 3 до 10 літ. В подібних процесах у Харкові, Ворошилові (давніше Ставрополь), Сімі й Таізі (Сибір) засудили багато осіб, що займалися бандитизмом.

### СЕНЗАЦІЙНИЙ ДЕКРЕТ СТАЛІНА.

В Москві оголосили сензаційний декрет про ліквідацію колишніх каторжан і політичних засланців. Офіційний комунікат каже, що ліквідацію організації рішила центральна рада організації на основі рішення загальних зборів. Як одну з головних причин ліквідації цієї організації подає комунікат, що головною ціллю організації була взаїмна матеріяльна допомога, яку переймає на себе держава. Таким чином з поверхні большевицького життя зникає остання організація, яка берегла традиції передреволюційної боротьби. Одначе нема сумніву, що правдивою причиною ліквідації організації каторжан і політичних засланців були ті самі мотиви, які довели недавно до розвязання товариства старих большевиків. Декрет підписав президент центрального комітету Калінін і секретар Акулов.

### ЩЕ ГРАНАТА.

На полях у Голоску Малому біля Львова Іван Маршалок знайшов артилерійську гранату. Коли став маніпулювати, граната вибухла та покалічила Маршалка й відірвала йому два пальці. Раненого відвезли до львівського шпиталю.

### ПРОДАВ СВОЄ ТІЛО.

Борис Тотшев, тяжко хорий чоловік (поранення хребетного стовпа) не мав надії на видужання, а що був без засобів до життя, то продав професорови медицини свого майбутнього трупа. Одначе згодом стан здоровля Тотшева поліпшився. З малою сумою, яку одержав від професора, зачав торгівлю меблями і навіть одружився. Тимчасом професор переслідував його, пригадуючи йому постійно обовязок дати йому по смерти своє тіло. Тоді Тотшев заскаржив професора до суду, мотивуючи тим, що її умова була проти основ людської моралі. Тотшеву позволено вернути професорови одержану суму і він заплатив її з відсотками. Але професор не переставав переслідувати його. Коли одного разу професор явився в Тотшева серед ночі, цей убив його в самообороні перед нападом, як зізнав опісля перед судом. Тотшева увільнено, бо суд повірив його твердженню, що професор був ненормальний та що Тотшев убив його в самообороні.

### ЖЕРТВИ СПЕКИ.

Спека, що навістила околицю Ню Йорку й дійшла до 90 ступнів Фаренгайта, спричинила в понеділок смерть 5 людей. Цікаво, що між ними був один 20-літній чоловік, а один 30-літній, та що обидва вмерли від спеки в хаті.

### ЗА ПРОДОВЖЕННЯ НАШОЇ МОЛОДОСТИ.

Д-р Воронов переводить у своїй новій лябораторії у Вентімілія дальші проби, що мають продовжити молодість на 5 літ, а не, як досі, на 2 до 3. Воронов вірить, що його нова метода не тільки продовжить час молодости, але й причиниться до поборювання органічних недуг. Досліди, переведені на малпах, дали успішний вислід.

### ЗАСУДЖЕНИЙ НА ШИБЕНИЦЮ.

Суд у Генна, Алта., засудив на кару смерти 42-літнього фармера з околиці Йонгставн, Василя Гаврилюка, обвинуваченого в убивстві своєї 36-літньої жінки Олени. Злочин мав місце 17 січня ц. р. на фармі засудженого. Часто приходило до сварки між обома Гаврилюками, бо Гаврилючка часто покидала свойого мужа та троє дітей. Коли згаданого дня вона знов хотіла покинути його, Гаврилюк вибіг за нею, обляв її газоліною й запалив. Одначе вона лягла в сніг, качаючись погасила на собі вогонь і хотіла далі йти. Тоді він кинувся за нею та вдарив її кілька разів кліщами по голові. На крик дітей, що вибігли за ним, Гаврилюк перестав бити жінку, а вона, піднявшись, пішла далі. Але він знов дігнав її та почав бити. Зомлілу забрав він до стодоли, а потім до хати. Тут вона померла. Зізнавав про це 13-літній син Гаврилюка. Діти, сусіди та знайомі Гаврилюка зізнавали в суді в його користь. Всі твердили, що він дуже дбав про свою господарку і своїх дітей, жив згідно з усіми, але його жінка часто на цілі місяці покидала його і завжди провокувала його до бійки. Та проте суд засудив його на шибеницю й присуд має бути виконаний у тюрмі у Форт Саскачеван 21. серпня ц. р.

### РІЖНІ ВІСТИ.

Паризькому лікареви, д-рови Водреме, вдалось винайти сировицю проти прокази, що вважалася досі невиліченою недугою. — Спека в Китаю доходить до 45 ст. Ц. в тіні. — Апеляційний трибунал у Будапешті затвердив смертний присуд на Матушку, що вконав замах на залізничий потяг.

### РАДІСТЬ ІЗ СМУТКОМ.

У часі, коли капітан найновішого французького велитня „Норманді", Рене Пюнет, збирав тріюмфи в Ню Йорку, його жінка, що його випроваджала і при тій нагоді була переїхана ровeристом, умирала. Пюнет, вернувшись до Франції, вже застав жінку вмерлою.

### ПОВІСИЛИ БАТЬКА Й СИНА.

З Ст. Томас, Онт., доносять, що в тюрмі Елджин Кавнті повішено 52-літнього Френка Темпла та його 21-літнього сина Фреда, що вбили поліцая, як він хотів арештувати їх за крадіж ровера.

### ЗЛОВЖИВАННЯ В НАРКОМЗЕМІ.

В Києві передали верховному судови 60 службовців в українському наркомземі за фальшиві рахунки і крадіжі. Між арештованими знаходяться заступник наркому Огій, начальник кінської управи Дуднак і начальник виділу замовлень Сосєенко. Всім закидують, що вони не тільки не вели боротьби зі зловживаннями, але й самі брали в них участь, піддержуючи більших зловживників.

### ДАВСЯ ОШУКАТИ.

Саскачеванський фармер Данило Купченко їхав недавно поїздом з Пінкгем, Саск., до Едмонтону. Підчас подорожі запізнався з двома чоловіками що представились робітниками копалень золота в Ґрейт Бир Лейк. Один з них запропонував Купченкови купити кілька грудок золота по надзвичайно низькій ціні Фармер злакомився на золото й купив повну панчоху металю за 375 долярів. Та вже в Келгарах переконався Купченко, що впав жертвою обману. В панчосі замісць золота було олово. Він почав шукати тих „продавців", знайшов їх в Едмонтоні, а поліція арештувала їх. Арештовані звуться: Дмитро Летнюк та Елвин Д. МекДоналд.

### БІДНІ ЗНАХОДЯТЬ ЗОЛОТО.

З мадярських часописів довідуємося, що досі одна бідна родина Формаєрів стала багата через одніську стару золоту монету. Ця монета з 1806. р. неоціненої вартости. На ній вириті написи „Французька республика" на одній стороні, на другій „Імператор Наполеон". Цю помилку на інших монетах справили, а на одній вона залишилася. Шеґединський банк оцінив вартість цієї монети, яку Формаєр одідичив від свого батька, давнішого фабриканта домовин, — теперішнього мешканця дому для старців. Хочуть її продати англійським збирачам рідких монет.

### ЯПОНСЬКІ ЖАРІВКИ.

Фабрикація жарівок у Японії розвинулась незвичайно скоро: 1926 р. експорт японських жарівок був 30 мілонів штук, зате 1932 р. уже 273 міл. Покупцями японських жарівок є нідерляндські Індії, Америка, Німеччина й Австрія. Ці держави силкуються здержати залив японських жарівок охоронним митом, одначе вони дуже пошукувані, тому, що дуже дешеві. Дешевість їх викликана великою подачею робучих рук у Японії. Цікаво, що жарівок не виробляють у Японії фабрично ні серійно, а радше у малих підприємствах, що мають невелику скількість робітників, часто дитячими руками.

### МОРСЬКІ ПОРОМИ.

Балканські держави задумують збудувати пором для залізниці через Босфор. Таким робом виконалиб дуже давній комунікаційний плян. Кошти цієї будови рівні приблизно 4 міліонам турецьких фунтів. Зате між данською пристанню Фредерiксгавн та одним із східньо-норвезьких міст мають збудувати пором для авт коштом 1 міліона корон. Цей пором має помістити 100 авт, а подорож ним має тревати 6 до 7 годин.

## ПОМЕР ПОЛКОВНИК ДРАЙФУС, ВІДОМИЙ У СВІТІ ЗІ СЛАВНОЇ „АФЕРИ ДРАЙФУСА"

ПАРИЖ. — Помер у 76-тім році життя полковник Алфред Драйфус. Його імя не сходило десятками літ зі шпальт европейської преси, а його особа викликала потрясення в цілій Франції. Було це в звязку з т. зв. шпигунською аферою. Драйфуса обвинувачено за звязок з Німеччиною і видачу тайже важних військових документів, чи там інформацій. У 1894 р. військовий воєнний суд засудив його за це на досмертну вязницю на т. зв. Чортівських Островах. У 1899 р. переведено ревізію суду, але новий суд узнав Драйфуса теж винним і засудив на 10 років тюрми. В 1906 р. переведено знову ревізію цього процесу і тоді Драйфуса звільнено.

Як згадано, ця афера потрясла цілою Францією. Дійшло було до того, що вона не сходила з дебати не тільки в парляменті, але й стала темою всіх публичних промов. Вона, як кажуть, поділила цілу Францію не тільки політично, але навіть порозбивала французькі доми, в яких повстали дві партії: одна за Драйфуса, а друга проти.

Вкінці виявилося, що Драйфуса як Жида хотіли позбутися з війська певні круги в генеральнім штабі. Але цілої правди не знати мабуть і досі. Тому з великим зацікавленням ждуть іще на ті спомини, які списав сам Драйфус, а які певно будуть видрукувані по його смерти.

Сам Драйфус походив з багатої жидівської купецької родини, що жила в Альзації, а по її прилученню до Німеччини в 1872 р. поділилася на дві части: одна перенеслася до Парижа й осталася в Франції, а друга пішла під Німеччину. Як людина багата, міг він віддатися вищим військовим студіям. Вкінці допущено його як кандидата до генерального штабу. Був це перший випадок, що Жид дістався до найвищого військового тіла.

Між тими, що виступили в обороні Драйфуса, був славний французький письменник Еміль Золя і славний державний муж Джордж Клемансо.

### СТРАШНА ПОВІНЬ У КИТАЮ.

ШАНҐАЙ (Китай). — В провінції Юнан є вже понад 2,000,000 бездомних людей. Ніхто не знає, скільки вже померло від недуг. Все це наслідки величезної повені. Люди, що ще осталися при життi, повилізали на верхи дерев і там пражить їх сонце та добиває голод. Вилив ріки Янгце знищив цілковито місто Ічанґ, що мало 60,000 населення.

### ПІДГОТОВА ДО ВІЙНИ.

ДУРБАН (Полуднева Африка). — Італійський уряд законтрактував доставу 5,000 тон замороженого мяса, яке має бути доставлене до трох місяців.

### ХОЧ ТУТ ХАРКІВ ВИГРАВ!

КИЇВ. — При футболевих змаганнях між дружинами з Харкова і Москви вийшла побідно харківська дружина.

### ВІДВІДУЄ УКРАЇНУ.

ХАРКІВ. — Дня 19-го червня відвідав Харків Чубар, що то займав давніше становище голови народних комісарів совєтської України, а потім зістав перенесений до Москви, де його іменовано заступником голови совнаркома СССР, Калініна. (Становище те не має на ділі ніякого реального значіння, бо у всім рішає Сталін. — Ред.)

### КАРА СМЕРТИ ЗА НИЩЕННЯ ПОСІВІВ.

МОСКВА. — Опубліковано нові правила відносно кар за нищення посівів у колгоспах і совгоспах. Винні відповідатимуть перед карним судом, а окремо покриватимуть заподіяну шкоду цивільною дорогою. За „свідоме псуття колгоспних і совгоспних посівів" нові правила передбачають для селян смертну кару через розстріл.

### ЕТІОПІЯ ХОВАЄ БІБЛІЙНІ ЦІННОСТИ.

ІСТАНБУЛ (Туреччина). — Надійшли сюди відомости з Етіопії, що етіопський король Селясі наказав вивезти зі столиці в неприступні гори ріжні дорогоцінности, королівські скарби, як теж релігійні святощі. До тих останніх зачисляються таблиці з 10 заповідями Божими, які Мойсей одержав, згідно з біблійним переданням, на горі Синай. Вивезено теж „Ковчег Завіта". Як подає передання, оті біблійні цінности вивіз з Єрусалиму Менелік, що нібито був сином короля Соломона й королевої Шеби, як теж основником династії теперішніх етіопських королів.

### ХОЧУТЬ ДОПОМОГТИ ЕТІОПІЇ.

КАН (Франція). — Формується американська летунська ескадра, зложена з добровольців, що хочуть посвятитися піти безплатно на службу Етіопії, щоб їй допомогти оборонити себе перед наїздом Італії. Організує ту ескадру американський летун Гол Ф. Доберір. Він оголошує, що хоче мати таких летунів, що вірять у справедливість і готові боротися за ідею.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street. Jersey City. N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

| ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи. | | SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy | |
|---|---|---|---|
| На рік | $6.00 | One year | $6.00 |
| На пів року | $3.25 | Six months | $3.25 |
| На три місяці | $1.75 | Three months | $1.75 |
| Число з пятниці (з англійською частю): | | Friday's Issue (with Ukrainian Weekly): | |
| На рік | $ 2.00 | One year | $ 2.00 |
| На пів року | $ 1.25 | Six months | $ 1.25 |
| В Джерзи Ситі і Заграницею: | | Foreign and Jersey City Rates: | |
| На рік | $9.00 | One year | $9.00 |
| На пів року | $4.75 | Six months | $4.75 |
| На три місяці | $2.50 | Three months | $2.50 |

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

# БЕЗ „НАЙРИ"

Кістяк старої Найри" веде по судовім проголошенню неважности закона про відбудову краю деяку роботу, що обмежується тільки до рапортування наслідків упадку старої „Найри". Кождого дня цей уряд видає свої рапорти, що обіймають 40 до 80 тісно на машині писаних сторінок, що дають цінні матеріяли для змалювання повного стану заплати, довжини праці й умовин праці по фабриках по скасуванню „Найри".

Образ, який ці рапорти малюють, з робітничого боку справді незавидний. Рапорти передовсім подають фактичні дані, які виказують просто загальний рух за втинання заплати. Так промисл виробу обуви виказує загальне заломання рівня заплати. У фабриках обуви в Новій Англії, наприклад, заплата робітників упала загально на 15 процентів. Рівночасно довжина робучого часу зросла на 20 процентів. У промислі виробу краваток і ковнірців години праці піднесено на 40 процентів, а заплату стято на 25 до 70 процентів. У промислі виробу чоловічої одежі години праці піднесено з 40 годин на тиждень на 48 годин, ба навіть 50, а заплату знижено на 10 процентів. З усіх усюдів доносять про зріст дитячої праці по фабриках. 12-годинний день праці й 7-денний тиждень не є нічим надзвичайним у цілій низці промислів, як: ресторанним, троковім, на ґазолінових стаціях, в дрібних крамницях.

Коли деякі бизнесмени думають, що такі умовини не корисні для робітників, а корисні для бизнесменів, то є й факти, які повинні би їх трохи протверезити. Наприклад, у промислі виробу обуви багато „джаберів", себто гуртівників, що роблять замовлення в фабриках, відкликали багато замовлень, бо, бачачи загальне збивання заплати й підношення годин праці, набрали враження, що теперішні умовини тільки переходові. Один такий „джабер" самий відкликав замовлення на виріб міліона пар черевиків. Можемо собі представити, каже рапорт, скільки то інших фабрик закрито від того, що закрилися шевські фабрики по відкликанню цього замовлення.

Коли дістають лекцію бизнесмени, дістають її й робітники. Вони можуть тепер побачити, що робітничу заплату збивають саме в тих промислах, у котрих робітники не зорганізовані, та в тих, у котрих робітничі сили розбиті міжюнійною сваркою.

# РАТУЮТЬ, АЛЕ ЧИ ВРАТУЮТЬ?

**(Оригінальний допис з Галичини)**

Смерть Пілсудського не була великою несподіванкою для найближчого його окруження. Воно знало грізний стан його здоровля. Тому ліплено усильно нову конституцію і переперто такі постанови, щоб на випадок його смерти Польща була захоронена перед небезпечними несподіванками. Пілсудський знав занадто добре своїх земляків і знав, що в їх жилах пливе ще немало старошляхотської „вархольської" крови, котра каже одиницям особисту амбіцію і її заспокоєння цінити вище, як добро загальне. „Шляхціц на загродзе рувни воеводзе!" — отсе клич таких осібняків, а в Польщі є їх немало.

Одною з найбільших помилок Поляків було, що вони, діставши з рук сина французької революції, Наполеона, кавалок самостійної своєї держави (т. зв. „Велике князівство Варшавське"), не знесли шляхотства, але навпаки, установили легкий спосіб і для нешляхтичів позискання шляхотського гербу. А хоч Наполеон хвалився, що зніс у Польщі невільництво, то проте шляхта зуміла й постанови „Наполеонського кодексу" обійти і панщину таки задержати. На великий сором Полякам, аж московський цар Олександер II. скинув з польського хлопа окови, так пильно бережені на його руках польською шляхтою.

Досить, що вся польська інтелігенція, якого походження вона й не булаб, має в собі надзвичайний гін до старопольського шляхотства і до його найбільш відемних норовів. А до них і „вархольство" належить, брак почуття обовязку до національної дисципліни. Пілсудський, котрий сам походив зі шляхти, а перейшов дуже основно і в практиці і в тюрмах школу соціялістичну, знав це дуже добре і знав, що молодій польській державі може грозити. Він і на свої очи бачив той розгардіяш, до котрого довело Польщу т. зв. „партійництво".

І в р. 1920, коли большевики стояли вже перед Варшавою, грозив Польщі старошляхотський розгардіяш. Таж уже в січні 1919 р. якийсь князь Сапєга з товаришами пробував виконати „державний замах", але Пілсудський виявив тоді надзвичайний політичний такт і нюх і просто сам наказав затерти цілу справу. А власне в 1920 р. вдалося йому своєю рішучістю і палким словом усіх зеднати разом для спільної оборони, котра справді вдалась. Большевиків розбито і прогнано, але тодішній його шеф генерального штабу й особистий противник, генерал Розвадовський (син Томіслава, порубаного колись у поєдинку з д-ром Т. Окуневським), зробив йому в своїх споминах закид, що по тій побіді не треба було спочивати на лаврах, але дальше гонити за большевиками, котрих можна було тоді взагалі винищити.

Досить, що Пілсудський, видячи, до чого Польща скорим кроком наближається, виконав свій військовий замах в половині травня 1926 року, розігнав уряд Вітоса, усунув з президентури свого давнього товариша, зецера (складача) в тайній революційній друкарні, Войцєховського і поставив (у конституційній формі!) на його місце свого другого товариша і бувшого революціонера, проф. Мосціцкого. Сам задержав у руках лише міністерство війни, то є властиву фізичну силу, і на ділі лишився в Польщі до смерти так званим „децидуючим чинником". Все було від нього залежне, хоч у дійсности крім справ військових кермував лише ще і заграничною політикою Польщі.

Доконавши свого перевороту, Пілсудський заявив, що вже забагато було в Польщі „неправосці", і тому він мусів положити тому край, то є перевести „санацію". І з тої то власне причини всіх, що станули на його услуги, прозвано „санаторами". Зрештою ті посли всіляких напрямів, що станули під його прапором, прозвали себе „Безпартійним бльоком вспулпраци з ржондем".

Та спілка, чи партія, старалась укріпити за всяку ціну своє панівне становище в державі і не дуже там і гляділа на обовязуючі закони. Звідси то й походить справа „бжеска" і держання політичних противників у твердині в Берестю.

„Пацифікація" і теперішня Береза Картуська це лише дальші ілюстрації цеї „санаційної" політики.

З уваги на це, що президент Польщі має право сам видавати закони в формі своїх декретів, є польський парлямент (сойм і сенат) лише свого роду декорацією, потрібною з уваги на заграницю і на заграничних вірителів. Він має передовсім ухвалювати буджет, а з уваги на це, що при тій нагоді можуть посли порядно і по уряді переїхатись, то урядови і попираючим його санаторам залежить на тім, щоб у парляменті було якнайменше опозиційних послів і сенаторів.

Тому то взагалі відповідно до нової конституції має бути лише 208 послів та 90 сенаторів (з тих 1/3 іменована президентом).

Кандидатів мають установляти **„виборчі колегії"** і лиш на тих кандидатів можна буде потім голосувати. Та „виборча колегія" буде складатися з представників територіяльного самоврядування, господарських і заводових (державних!) організацій, а також організацій жіночих (чиж би й українського „Жіночого Союзу"?).

Наші львівські політичні круги є тої думки, що не більше як 4 до 5 незалежних українських послів зможемо вибрати. До сенату вибір незалежного Українця буде майже неможливий.

**Іван С.**

О. С.

# КРАХ „ВОЛИНСЬКОЇ" ПОЛІТИКИ

Консервативно - санаційний польський часопис **„Час"** приносить надзвичайно симпатичну статтю з приводу останніх випадків на Волині, про які тутешній пресі не вільно писати, а які напевно вже знані пресі американській.

З нагоди тих випадків газета робить підсумки цілій польській політиці на Волині від хвилини прилучення цеї землі до Польщі, і підсумки випадають досить смутні. Ріжні були — пише „Час" — напрямні польської політики в Галичині і на Волині. „Гасло польської політики в Галичині було: партії українські злі, але український хлоп добрий. Треба оминути партії і дійти до хлопа. **По пятнацятьох роках тяжко сказати, щоб ми щасливо розіграли ту партію.** Всі організації суспільні і господарські є в руках отих „партій", які ми так хотіли розгромити і відсунути; вся українська преса, що доходить аж до найдальших сільських закутин, є пресою тих партій; їх лучність із селянином неперервана; далеко більша, ніж лучність селянина з державою".

А як було на Волині? На Волині, пише **„Час"**, не було тої свідомости національної, що в Галичині. Отже наша політика сказала собі: „Те все ми щойно зорганізуємо. Ми піднесемо політично й національно український люд, ми скристалізуємо його політичні прямування і тутешній український рух звяжемо з польською державою". В результаті маємо нині на Волині політичний „рух" тамошніх Українців, що відноситься „льояльно" до Польщі, і, хоч ослаблений, але **невгаваючий стан замішань.** Звістки про ті замішання переплітаються з звістками про щораз нові заяви льояльности, що складають польській державі керманичі українсько - волинського руху (ґрупа хруня Петі Певного. — О. С.)".

Щож це значить? Це значить, пише **„Час"**, що цілий тамошній політичний український рух дуже слабо, а може й зовсім не звязаний зо своїм тереном. **Створили ми в нім собі одну з наших численних фікцій.** Тамошній український рух (той, що його викликала й протегує держава— О. С.) **не має найменшого впливу на людність,** який той „рух" не вміє прищепити практично своїх державнотворчих заяв, ані не є звязаний із загальним українським рухом, рухом, який у тій хвилині і напевно ще на довго є антиросійський. Так, „український рух" Волині **є фікція;** а коли когось своїми виступами й впроваджує в блуд — небезпечна фікція! Волинські випадки виказують це найкраще. Можна мати ріжні погляди, коли мова про становище держави до національних меншостей. Певно, держава повинна дбати, щоби партії тих меншостей відносилися якнайпозитивніше до держави. Але лише з такими з тих партій можна доцільно співпрацювати, які **видала з себе направду сама людність,** які мають у тій людности сильне опертя, підтверджене самим життям. Супроти українських партій найліпшою річчю буде старатися про співпрацю з ними, коли тільки можливість тої співпраці існує, поборювати безоглядно ті партії, що стоять на становищі протидержавнім, але й самим **нових партій сумнівної вартости не творити.** З дотеперішнього досвіду можемо тільки ту науку витягнути".

Стільки бувший краківський, а тепер варшавський **„Час"**.

Як бачимо, є це ні більше, ні менше, признання повного **банкротства варшавської політики на Волині.** Годувати роками перевертнів (Певні, Тимошенки, Тележинські, Ковалевські), робити їх послами, улекшувати їм контакт з людністю, давати засоби економічні (польсько-українські кооперативи і т. і.), впливати на ту людність і робити її від себе залежною — і все це на те, щоби по пятнацятьох літах ствердити, що ця політика дістала в лоб, що на Волині росте і шириться інший незалежний український рух, не зважаючи на недогоди і переслідування!

Дійсно для польської сторони прикре ствердження. Для нас хай це додасть заохоти тим чесним Волинякам, які не пішли на вудку великих ласк і лишилися вірними своєму народови. Правдивий рух український сильніший, ніж багато людей думають.

## КОРУПЦІЯ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ДОСТОЙНИКІВ.

У СССР зачалися масові процеси проти директорів совхозів і фабрик, голов хліборобських колективів та президій льокальних совєтів за нелегальну емісію грошевих бонів, які подекуди доходили до кільканацятьох тисяч карбованців. Дотепер тільки в самій московській окрузі засудили на визницю коло 30 осіб.

В Ленінграді розстріляли головного касієра товарової стації та агента одної більшої фабрики за грошеві зловживання, що доходять до 180,000 карбованців. Кільканацять інших достойників, обвинувачених у крадіжі, засудили на довготревалу вязницю.



Олександер Баляш.

# ДВІЙНИК

Маю одного доброго знайомого, з яким, на превеликий жаль, дуже рідко стрічаюся. А я — правду сказати — рад би стрічатися з ним якнайчастіше, ба — колиб було можливе — навіть що дня. Поперше тому, що він дуже освічений, приємний чоловік, з яким дуже приємно можна погуторити який пів години при склянці пива або фляшці вина. Подруге тому, що він, коли лише стрінеться зі мною, трактує мене цигаром, яке щонайменше коштує ринського. Коли не хочу взяти цигара, то він приємно вміє побороти мою впертість, що вкінці і я є тої думки, що я йому роблю приємність, коли закурю доброге гаванське цигаро. Хто є таким пристрасним курцем, як я, напевно не осудить мене, коли я занадто не вагаюся, лише вкінці дам себе вговорити. Таж ми живемо серед освіченої суспільности тай не варвари ми; чемність це обовязок, ба навіть чеснота, а чемність між іншим вимагає бути ввічливим для інших. Тому можу сказати, що я — не наражую на неславу мого доброго імени, коли я не лише не жалую, що курю цигаро по ринському, а навіть у душі бажаю що дня стрічатися з тим знайомим, щоб курити таке пахуче гавана!

Зі знайомим! Ах, якжеж він називається? Я забув його називще! Це дійсно страшна невдячність! На моє оправдання можу лише це навести, що ця погана помилка виходить не з мого серця, а мушу її приписати на рахунок моєї памяти. Зрештою він також трохи винен. Бо він справді має якесь таке звичайненьке називще. Вже гірше, що я забув не лише його називща, а навіть не знаю яке його суспільне становище. Фактом лише є те, що він мусить мати дуже великі доходи. Я здогадуюся це з того, що він усе має повніський гаманець. Тай це теж не дрібниця, що він не лише сам курить цигара за ринського, а ще й знайомих трактує ними! Ах, ті щасливі багатії! Отже я навіть не здогадуюся, хто він і яке займає становище в суспільности. Мабуть ніколи й не дізнаюся того, бо ми не маємо спільних знайомих, а я, поправді, стидаюся слідкувати його. Зацікавило мене лише те, що він не лише, що трактує мене дорогими цигарами, а ще й виразно запримічує, скільки таке цигаро коштує. З того я здогадуюся, що він мусить бути звичайний собі простий чоловік або якийсь доробкевич! Та не будемо розводитися над тим. Найважніше, що його гавана знаменито смакують і що я дуже жалую, що так рідко стрічаюся з ним.

Мій знайомий цікавий для мене ще з одної причини. Скільки разів я стрінуся з ним, все мушу вислухати його гіркі нарікання, які він зрештою виявив мені зараз при першій стрічі та які він усе повторяє, що я вже малощо не вірю, що він нездужає на манячтво. Як лише ми сядемо та закуримо циґара, він висловлює жаль, що вже довгий час не мав чести бачити мене, а потім зараз зачинається балаканина:

— Уявіть лише собі — озивається він мелянхолійно — якого стращного пеха маю я! Щось таке може приключитися лише мені та щось таке не бувало.

— Ах! що ви кажете.

— Уявіть собі, тут є один чоловік такий дуже подібний до мене, як зовнішнім виглядом так теж і з лиця, рухами, вимовою і т. д., що нема нікого, хто міг нас відріжнити. Словом: я маю двійника, в найпоганішому того слова значінні.

— О, це дійсно дивне! — відповідаю я, самособою, як звичайно, чемно.

— Подібність ця така дивна, що напевно моя рідна мати не відріжнила би нас обох. Я раз почав балачку з моїм двійником і з острахом довідався, що він народився не лише того самого року й того самого місяця, ба навіть у тій самій годині, що я. Хто нас побачить, може відріжнити нас лише по одежі. Можете уявити собі, яке то для мене нещастя.

— Це подібність щоправда дивна, одначе я не бачу причини, чому ви її вважаєте таким незвичайним нещастям!

— Що? Ви того не називаєте пехом, коли чоловік мусить часом відповідати за поступки, за примхи зовсім невідомої людини? Коли я мушу зїсти те, що інший наварив?

— Правду кажете, то дуже неприємно!

— Воно не лише неприємно, це навіть нещастя. Я кожної хвилин мушу бути приготований на те, що мене колись арештують за влом або крадіж, що мені видряпають очі або зраджена любка вилле мені вітріоль на лице. Недавно напав на мене в білий день серед вулиці кравець за те, що я ще не заплатив йому решти довгу, десять ринських. Даремне впевняв я його, що я рішучо нічого не винен йому, що він узяв мене за когось іншого. Це все нічого не помогло; він був такий настирливий та так розкричався, що я, щоби не довести до більшого бешкету, мусів заплатити десять ринських за мого нужденного двійника.

— Чомуж ви не звернулися до поліції?

— Чи ви думаєте, що я уладжуватиму публиці на вулиці таку скандальну приємність? Той розюшений кравець мав такий сильний голос, кричав так страшно, що всі видивилися на нас. О, то страшне! Я вкінці збожеволію з того, або наложу на себе руку.

— Щож то за один той ваш двійник?

— Нероба, пяниця, бабій, підупавша людина, що в лахмітті відвідує всі шинки, харчується в ґаркухні, а попри це має ще чоло вганяти за кожною порядною дівчиною, щоби звести її.

— Дивіть, дивіть! А чи то з вас не говорить завидь?

— О ні, мій пане, це не жарти, а справжнє нещастя! Я дріжу, як лише подумаю про те, до яких-то ще може прийти неприємних непорозумінь і як про те говоритимуть у тих порядних товариствах, у котрих я буваю.

— Любий приятелю, ви переборщуєте! Ті товариства, в яких ви обертаєтеся, знають вас занадто добре, щоби взагалі комусь могло прийти на думку бодай на хвилиночку брати вас за того непотріба, хоч які ви до нього подібні, щоби ви були той сам Дон Хуан у лахмітті!

— Ви дуже дитинні та не знаєте людей! Люди занадто лихі та не спиняються перед ніяким очерненням. Про ближнього люди радніше думають зле, ніж добре. Та найжахливіше з того те, коли я подумаю, що примхована доля могла довести до того, що того непотріба бачила раз моя наречена з „легкою дівчиною".

— Я порадивби вам, і воно виглядає мені найрозумніше, дати йому гроші, хай забереться зі столиці.

— О, прошу, я вже пробував і того. Раз вечором на моє нещастя стрінув я його на відлюдній вулиці на передмісті. Я почав із ним гутірку та запросив його на вечерю до по-

# ПОСТУП МЕДИЦИНИ ПО ВІЙНІ

Від закінчення війни аж до наших днів медицина може похвалитися відносно досить великим кроком вперед.

Теперішнє її значіння безсумнівно велике, але було би все таки відважно твердити, щоби поступ у медицині був надто цікавий, бо чейже багато дуже важливих річей (спорт, тіловиховання, або фізична культура) нас взагалі, або дуже мало бавить і цікавить, у той час, як справами другорядного значіння захоплюємося з зовсім іншою пристрастю (напр. спортовими осягами). Здорових людей медицина взагалі дуже мало цікавить, а знов же хорих, а тих очевидно є менше, цікавить медицина настільки, щоби могли її лаяти й робити закиди, що поступає наперед дуже помало.

Не збираюся подавати повної історії всіх лікарських винаходів і відкрить за останні десятиліття; торкнуся тільки тих, які вважаю найцікавішими. Треба відмітити, що в медицині дуже мало річей відкрили **нараз**; більшість проблем розвивається помало й ступнево. Часто-густо свідомість ужиточности якогось явища залишається довго без уваги; ойно певна доба з новим напрямком, або методою досліду видвигає його на поверхню життя і практичної ужиточности. Тому в медицині так рідко винахід є звязаний з якоюсь індивідуальністю, бо на його обявленню працювали багато авторів і кінцевий результат буває звичайно продуктом колективної творчости та зусиль.

Властивий поступ у медицині можна звести до трох головних напрямків: 1) поступ в діягностиці; 2) поступ у терапії (спосіб лікування) та 3) поступ в організації медичного обезпечення й охорони.

*Поступ у діягностиці.*

Розвиток дослідних метод останніми часами є характеризований перевагою лябораторійних дослідів, в котрих медицина дуже поступила й удосконалилася. В наших часах лікар щораз то більше хоробу пізнає, встановлює й стверджує, а щораз менше її відгадує лише, як це було давніше. Цей крок наперед у розвитку медицини завдячуємо в першу чергу промінням Рентгена та винайденому Айнтовеном електрокардіограмови, апаратови, що при його допомозі можемо обявляти зміни чинности серця на підставі електричних струмів, що повстають у серцевому мязі й ширяться на поверхні тіла. (Не від речі буде пригадати на цьому місці, що **принцип промінів Рентгена дав і науково угрунтував Українець, покійний проф. празької німецької техніки, Пулюй,** а Рентген тільки практично здійснив його досліди й пізнання).

Дальше допоміг нам до того розцвіт лікарської хемії. При її допомозі пізнаємо матеріяльні переміни й ухили в сечі, крові та тканках, переводимо досліди крови в ріжних напрямках та вкінці досліди мозко-стрижневого моку. Це не буде надто великим перебільшенням, коли скажемо, що сьогодні дуже часто паціент навіть не мусить прийти до особистих оглядин лікаря, щоби міг довідатися, що йому бракує. На клініці виготовлять світлини ріжних органів. Хорому візьмуть кров і сеч. Проколенням хребового стрижня візьмуть мок. Далі знимку електрокардіограму. Шлунковий та кишочний сік, столець — і все те проаналізується. Якщо треба, виріжеться шматочок хорої тканки і хорий відходить домів, щоби за кілька днів прийти вислухати думку лікаря, що, порівнавши всі готові досліди й аналізи, робить з них висновок, який замісць особистого враження є угрунтований фактичним пізнанням тих перемін, що відбуваються в тілі хорого.

Коли би все це було тільки так просто, як ми навели, було би це для лікаря дуже ідеально. Але саме тут зачинається штука й уміння самого лікаря і який остаточний висновок він зуміє зробити...

Одначе сьогодня можемо з чистою совістю це твердити, що останніми роками лікарі чим далі, тим більше правильне діягноз стверджують за життя хорого, при його постелі, ніж по його смерти на просекційному столі.

• • •

В терапії (в штуці лікування) за один з найважніших винаходів уважаємо виріб інзуліну, відкритий американськими дослідниками Гантінгом і Бетом у 1912 р. Інзулін це гормон (рушійна матерія, виділювана залозами до крови), що повстає в здоровій тварині в панкреасі (підшлунковій слиновій залозі), звідки лімфою дістається до крови. Має важливий і незамінний вплив на господарку вуглеводнями (цукрами). Якщо ця, згадана залоза не є в стані продукувати інзулін — тоді організм тратить здатність затримувати вуглеводні, рівень цукру в крові підноситься, а також цукор виходить із сечею. Є це відома хороба під назвою „діябетес“, або по нашому цукрівка. Тепер виробляють інзулін з волових підшлункових залоз та вживається його як ліку в тих випадках цукрової хороби, де обмеженнями дієти не вдається усунути цукор із сечі й зменшити його скількість у крові. Не тільки інзулін, але й решта гормонів останніми роками докладно простудіювано та багато з них для лікувальних цілей, очевидно менш важливих ніж інзулін, виготовлено синтетично, то є з хемічних матеріялів штучно, а не з тваринних органів, де вони нормально творяться. Так вироблено штучно „тироксін“ — гормон щитової залози, мужеський і жіночий сексуальний гормон, з тваринних залоз вироблено гормон з прищитових залозних тілець, гормон — кори наднирок та багато гормонів гипофизи (підмозкової залози). Про цю останню залозу знаємо тепер, що вона є свого роду центром для всіх інших залоз, які продукують гормони.

Відкриття на цьому полі є не лишень практично дуже важливі, але мають і своє теоретичне значіння, бо ці досліди виявили, як дуже функції залоз необхідні для нашого розвитку й життя, та висвітлили цілу низку життєвих процесів, які відбуваються в людському тілі.

Лікування цими матеріями, або гормонами, як їх фахово називають — є лише субституційним лікуванням; це значить, що — припадком при цукровій хоробі — вприскуванням інзуліну лише заступаємо його недостачу в тілі там, де хорий „панкреас“ його не продукує. Одначе хороби самої залози „панкреасу“ очевидно інзуліном не вилікуємо, тільки заступаємо ним функцію тієї залози й тому треба інзулін звичайно (якщо хороба самої залози не зліпшиться) подавати постійно, ба — коли погіршується стан підшлункової залози хорого — треба чим далі, тим більші дози інзуліну подавати.

Дальшим великим досягненням медицини — це відкриття основ лікування „рахітіс“ (кривухи, або англійської хороби), а з тим звязане обявлення вітаміну „Д“.

Теперішній стан відомостей про названу хоробу такий: якщо молоду тварину плекаємо за недостачу соняшного світла, зокрема його ультрафіолетних промінів і частин та кормимо стравою без вітаміну „Д“, тоді не всякає в неї досить вапневих сполук з корму та не вкладається це вапно в костях. Кости мякнуть і розвивається стан тотожний з кривухою, хоробою, що в відповідних обставинах повстає у дітей, які живуть у темних житлах, де сонце не має доступу, та є погано відживлювані. Вітаміном „Д“ штучно виробленим, можна хоробу відвернути, або — коли вже появилася, затримати чи усунути. Цього самого вчинку досягнено, у деяких хорих, насвітлюванням ультрафіолетними промінями (гірським сонцем, кварцовою лямпою), що в силі виробити в шкірі людини вітамін „Д“. Фабрично виробляється вітамін „Д“ з товщевої матерії — ергостеролю.

Крім вітамін „Д“ були виготовлені ще й інші вітаміни, напр. вітамін „А“, якого недостача спричинює збільшену склонність до запальних занедужань, вітаміну „Б“, що знаходиться звичайно в лушпі зерен, а якого недостача викликує запалення нервів, відоме під назвою „берібері“. Ця хороба поширена там, де люди кормляться лише лупаним рижом.

Далі вітамін „Ц“, який знаходиться в паприці, кислій капусті (сирій), цитрині, помаранчах, а якого недостача в поживі спричинює хоробу гнилець (скорбут). Теоретично ці відкриття вітамінів є дуже цікаві, але практично крім вітаміну „Д“ не мають такого великого значіння, як їм часто приписують. Наша страва є така ріжноманітна, що в ній знаходиться нормально подостатком вітамінів.

А надвишка вітамінів, спеціяльно вітаміну „Д“, може бути навіть шкідлива. Так прим. надвишка вітаміну „Д“ викликує в пробної тварини артеріосклерозу (вапніння бючок і жил), надмірне вкладання вапна не лише до костей, але й до інших органів: до кровоносних посудин, нирок і т. п.

**Інші поступи.**

З дальших поступів медицини згадаємо ще, хочби побіжно — новий спосіб лікування перніціозної анемії (погубної недокровности) печінкою, поступи в ділянці серологічної техніки, вдосконалення хірургічної техніки, лікування чужими білковинами, з фізикальної терапії — лікування радом, Рентгеном, лікування теплом веденої дентермії, короткими електричними хвилями і т. д.

В профиляктичній медицині з найбільших новинок згадаймо про пізнання того, що плямистий тиф переноситься вошима (великі заслуги на цьому полі належаться теж Українцеви, акад. Заболотному, що був якийсь час головою ВУАН). Результат: обмежене епідемічне ширення плямистого тифу.

Відкриття щеплення проти туберкульози, що, на жаль, можна покищо переводити лише в перших днях по народженні дитини, далі — щеплення проти дифтерії, що в 80% дає свої добрі успіхи.

Та не лише ці засадничі досліди пізнання й відкриття принесли користь страждаючому людству; одначеий успіх мають теж удосконалені старі способи й методи лікування. Точне оцінювання ліків принесло можливість споляґати на їх ділання, а вдосконаленням на прим. техніки наркотизування й льокального знечулювання зменшено основно ризико операцій.

Годилосяб написати ще про досягнення суспільної медицини й гигієни та обезпечення хорих, але про це іншом разом.

Я.



**На вулиці.**

— Те цигаро маєш від приятеля?

— Ще не знаю, аж закурю.

———о———

— Що у світі найсильніше?

— Закони.

— Чому?

— Бо їх усі все ломлять, а вони всетаки цілі.

# НА БІЖУЧІ ТЕМИ

**ВИСЛІДИ НАЦІЗМУ.**

До Америки вернувся в четвер Джан Гейнз Говмз, пастор відомої „Комюніти Чорч“ у Ню Йорку, що перебував цілий місяць у Німеччині, студіюючи суспільні умовини краю.

У своїй розмові з газетярами при вступі на сушу пастор Говмз подав свої враження з Німеччини. Враження ці цікаві поперше тим, що Говмз нераз у своїй церкві виступав проти націстичного уряду, подруге тим, що Говмз є близький до соціялістів, а потрете тим, що він був у Німеччині в 1922-гім році.

Пастор Говмз каже, що наслідків правління Гітлера в Німеччині не може заперечити ніхто, хто шукає правди. Терор змів усяку опозицію і Гітлер є неподільним паном положення. Нинішня Німеччина робить враження народу, який вірить у себе, запалений і відважний. Нинішня Німеччина це сила. Як каже Говмз: „Німеччина заняла знову становище могутньої держави“.

Урядова пропаганда зробила своє. Молодь стоїть за урядом. І маси народу, без сумніву, за Гітлера.

**ЩО ЗНАЧИТЬ ШУКАТИ ПРАВДИ.**

„Я себе дурив увесь час, що воно інакше, але тепер я знаю, що воно не так“.

Так говорить явно пастор Говмз, котрий на вступі своєї розмови з газетярами заявив, що він їхав до Німеччини знайти правду.

Чи знайшов він правду, чи ні, це інше питання, одначе добре, що нам пригадав, що шукати правди значить знати, що можна помилитися. Хто помилки не припускає, той згори може зректися шукати правди.

**ЦІНА СИЛИ.**

Говмз каже:

„Очевидно, в Німеччині існують меншини, які почуваються нужденно, і які ворогують з урядом.

Між тими меншинами, що почуваються нужденно, Говмз вичисляв Жидів, соціялістів та ворогів нового поганського руху.

Значить, німецький нарід платить за свою силу ціною своєї політичної й релігійної свободи.

**ЦІНА ПРАКТИЧНО.**

Цими днями вийшла в Америці друком книжка Мадяра Стефана Лоранта, що свого часу був редактором одної газети в Мінхені, в Баварії. Він попав був у неласку гітлерівського уряду, був арештований та просидів у тюрмі кілька місяців. По виході з тюрми перебрався за границю. Тут він видав свої записки з тюрми, які робив тайком.

Між арештантами в тюрмі пізнав він д-ра Герліха, старого редактора одної католицької газети. Він поміщував у своїй газеті цікаві факти про практики уряду. Його арештовано на те, щоб добитися від нього признання, звідки він має інформації. Як він не хотів видати своїх інформаторів, його побито гумовими палками. Він усе ще не хотів говорити. Йому дано револьвер та приказано застрілитися. Він відмовився, бо, мовляв, він католик. Його скопали ногами та струтили по сходах. У кілька тижнів потім його застрілено.

**НАЦІСТИЧНИЙ РУХ І РЕЛІГІЯ.**

Пастор Говмз кидає деяке світло на причини ворожнечі Гітлера до католицизму, коли він каже, що новопоганський рух треба брати поважно, бо він уже нині має понад пів міліона членів та має піддержку уряду.

Хто знає Німців з їх вічним покладанням надії на уряд, той знає, що це значить мати піддержку уряду.

Вона передусім зазначується тим, що уряд вяже руки тим рухам, що можуть конкурувати з протеґованим рухом.

На думку Говмза, незалежна церква в Німеччині може пережити ці часи так, як пережило християнство часи переслідування: себто в підземеллю.

**НАД ЧИМ ПРАЦЮЮТЬ УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ У СОВЄТАХ.**

„Прагер Прессе“ повідомляє: Максим Рильський, лірик і перекладач „Пана Тадеуша“, викінчив збірку поезій „Під знаком волі“ і поему „Марина“. Тепер працює над перекладом з російського та над збірками поезій „Київ“ і „Літо“. Іван Ле творить новий історичний роман „Україна“, що має показати ріжницю між давнім і теперішнім поколінням. Петро Панч виконує оповідання з німецької окупації на Україні і роман з життя української інтелігенції в Совєтах. Оповідач Олександер Копиленко пише роман „Дуже добре“. Це повість для дорослих з життя школярів і дітей. Іван Кулик викінчує роман у віршах „Софійка“ і готовить переклад поезій грузинського лірика Борабошвілі. Крім того виладжує фільмовий сценарій за Шевченковим „Назаром Стодолею“.

---

близького шинку. Він радо згодився та висловив радість, що ближче зазнайомиться зі мною, бо він мене, як казав, уже щоправда від давна знає, й це, що ми один до одного подібні, впало не лише нам обом в очі, але нераз і іншим людям. Я довідався тепер, що він є кімнатним малярем і давав йому тисячу ринських під умовою, що він на все покине місто й переселиться до іншої місцевости. Та він, подібні, відкинув моє предложення та вдавав гордого; казав, що столиця занадто гарна, щоби я так легко викупився від нього. Краще тут жити прошаком ніж деінде королем. Бачите, мій пане, моє положення страшне.

І цю історію мушу я все вислухати від початку до кінця, скільки разів стрінуся з моїм незнайомим — та щоправда він теж не забуває ніколи пригостити мене своїми знаменитими цигарами, а я такий слабий, що не можу відмовитися та приймаю його гавани, хоч від того грозить мені небезпека все наново вислухати його історію. Та тепер уже довго не стрічав я його. Я вже думав, що він виїхав кудись або помер, аж якось тут припадково стрічаю його на бульварі. Він ішов поперед мене а мені саме прийшло було на думку, що я з приємністю закурив би собі знамениту гавану. Тому я прискорив ходу, щоби його здогнати. Вже я майже наздігнав його, як він нараз зник в одному домі. Як я за кілька часу вернувся, бачу знову мого незнайомого, вийшов із того самого дому. Та яка зміна! Замісць гарного одягу, в якому звичайно ходив, був він у лахміттю, на голові мав не блискучий циліндер, а звичайну робітничу шапку, а таки то був він і ніхто інший, не кімнатний маляр, бо аж так подібний один до одного в світі не може трапитися. А може таки! Таж він сам казав, що рідна його мати не може відріжнити їх обох. Я довго думав над тим, чи не заговорити мені до нього, вкінці цікавість взяла верх. Я підійшов до нього, всміхнувся приязно та сказав: „Добрий день, приятелю!“ Він зупинився та кілька хвилин не міг вимовити ні слова. Потім відповів захриплим голосом, харкавим голосом:

— Що прошу? Я вас, пане не знаю.

— Перепрошую! То я помилився, — сказав я збентежений.

— Я так зараз і подумав, — відповів він. — Таке трапляється мені не вперше в житті. — При тих словах він пішов далі.

Можете уявити собі моє зчудування. Мій незнайомий говорив правду: такої подібности я ще не стрічав!

В цюж мить привитався хтось зі мною та поклепав мене по плечах. Я обернувся; то був мій старий добрий приятель, поліційний поручник Б.

— Ти чого такий збентежений? На кого ждеш? — спитався він здивовано.

Я розповів йому всю мою пригоду.

— Я знаю добре цю справу, — перебив він мені — знаю теж добре того двійника з дорогими цигарами.

— Слава Богу, то ти нарешті заспокоїш мою цікавість, бо признаюся тобі, що для мене цікавий той чоловік не лише через його цигара, для мене він взагалі цікавий.

— Дуже радо! Та не тут на вулиці. Зайдемо до каварні, там я тобі розповім усе.

І тут я довідався, що мій незнайомий та хитрий авантурник, легкодушний бабій, що грає в карти та рулету. Має звичку все, як виграє гроші, видавати величезні суми й купити тоді лише такі цигара, з яких одно коштує щонайменше ринського. Та коли в кишені вже нічого нема, зараз перемінюється в обдертого кімнатного маляра та блукає так довго й так довго шадить, аж поки знову не прискладає грошей, щоби наново попробувати щастя. Казку про свого двійника придумав лише з обережности, щоби мати викрут, як стрінеться з кимсь із знайомих. Та поліція добре пильнує його.

Тепер я рад би лише знати, коли знову матиму приємність курити дороге цигаро, чи в житті ще коли стрінуся з ним?!

———о———

Д. Мерін.

## ЛЕОНІД У ПАПУЧАХ.

Я відвідав мого приятеля Леоніда. Він, як звичайно, приймає мене в папучах. Все, коли зайду до Леоніда, він у папучах. Це вже така його звичка. Леонід у цвіті віку, гарний юнак, а попри це талановитий мистець. Та він увесь день ходить у папучах і відповідно до того йому ведеться.

Ведеться йому, між нами сказавши, погано. Та Леонід невибагливий і має свою власну фільософію. Помагає собі нею. Коли спитати Леоніда про його роботу, то він ніби відповість, а поправді промимрить лише щось під носом про тяжкі часи. А йому моглоб краще поводитися, колиб лише схотів трохи засукати рукави. Леонід із фаху маляр і час від часу дістане якусь роботу з реклямової ґрафіки, бо в цій царині він признаний талант. Та він більше жде на замовлення, ніж мав би сам по них піти то сюди то туди. А вже мусить йому бути добре скучно, щоб узяв у руку пензель і намалював якийсь образ. Та й тоді не дасть його на виставу, не старається продати, лише закине десь у робітні поміж усім іншим хламіттям. Такий то він уже.

А всьому винні папучі.

Раз кажу я йому:

— Ти ніколи не доведеш до чогось. Цеж неможливо, щоб людина в папучах пішла вперед!

Та я нічого тим не вдіяв і щойно тепер починаю добре розуміти мого Леоніда.

Він доказує мені як на долоні, що то зовсім зайве в життю йти вперед. Доказує мені, що всяка погоня за успіхами, славою чи грішми це безглуздя; що ми всі, чи багаті чи бідні, й так мусимо вмерти.

Ах, той Леонід! Він каже, хай життєва струя плине собі попри нього; він собі пересидить над берегом її у своїх папучах. Нічого не вдієш із ним!

Кажу йому: — Леоніде, ти не маєш запалу!

Він здвигне плечима.

Кажу йому: — Леоніде, ти лінивий як бик! Ти не лише Богом, а й чортом забутий! Щоб ти іще бодай був чортом навіженим, то може ще щось булоб із тебе. А так ти звичайна гнила колода!

Говорю ще й інші образливі слова, за які від іншого мені добре дісталось би. А Леонід лише знизує плечима. І мовчить.

Вкінці вже не можу заволодіти над собою, кричу:

— Чоловіче, навіщо ти взагалі живеш на світі?

Тепер уже Леонід отвирає уста й відзивається голосом пророка:

— Людина живе, щоб умерти!

І навіть не кліпне оком.

Цей Леонід, не здригнувшись ні трішки, допускається головної зради на життю. І колиб його хто вбив, то він йому ще стиснув би руку та подякував би за те, що визволив його від нудьги.

Та сяк чи так, колись таки він мусить умерти. Тоді покладемо йому на гріб його папучі та поставимо нагробник із написом:

„Тут спочиває Леонід. З ним нічого не діялося!“

# ПРАЦЯ Й НАУКА ДЛЯ БЕЗРОБІТНОЇ МОЛОДІ

Президент Рузвелт видав недавно розпорядок, створюючи Адміністрацію Народньої Молоді, що має за завдання старатися про промислове вишколення, допомогову працю та нагоду в продовжуванню науки більш як пятьсот тисяч американської молоді.

Відповідно до того пляну, коло сто тисяч хлопців та дівчат звиш 16 років життя, котрі не мають можливости ходити до вищих шкіл через брак грошевих засобів на оплату поїздок, обідів, тощо, будуть діставати пересічно по шість долярів місячно.

Безробітні студенти, що покінчили вищі школи до 25 року життя і бажають набувати дальшу освіту в каледжах, дістануть стипендію в сумі по $15 місячно. Така підпомога буде розложена на коло 120,000 осіб.

Вибрана молодь дістане вишколення для урядової служби, на зразок постійної організації громадської служби (подібні організації існують по багатьох европейських краях), хоч негайне завдання — це вишукання праці для численного студентства з покінченими каледжами 1935 року. Кілька тисяч з них, що не можуть знайти праці по приватних підприємствах після скінченого каледжу, дістануть можливість ходити на продовжаючі курси.

Заняття при допомогових роботах дістануть 150,000 молоді, а таке саме число дістане промислове вишколення.

Обрей Виллямс, помічник адміністратора Федеральної Адміністрації Негайної Допомоги, матиме нагляд над Адміністрацією Народньої Молоді, а Джозефин Ровч, помічниця секретаря скарбу, буде головою екзекутивного комітету тої Адміністрації. Відділ Молоді буде оснований у кожнім стейті, під проводом Стейтового Дорадника Комітету, в склад якого має ввійти представник робітництва, підприємців, хліборобства, освіти та молоди. Президент Рузвелт висловив думку, що „молодь Америки повинна сказати своє слово про свої вимоги чи потреби".

Цілий плян основано як випадкову конечність на протяг одного року, а на покривання видатків у ціли виконування тої допомогової праці президент призначив суму $50,000,000.

„Признаємо, що остаточне розвязання цього цілого питання безробітної молоді не буде досягнене так довго, доки не привернеться нормальної підприємчивої діяльности та нагоди на приватну працю на більшу скалю", заявив президент Рузвелт. Однак щось треба зробити негайно для народньої безробітної молоді „тому, що ми не повинні дозволити на втрату таланту й енергії молодого покоління обох полів. Вони мусять мати свій доступ до школи, до науки фаху та дістати нагоду до праці, щоб могли працювати на своє вдержання".

Плян взиває до змобілізування промислових, торговельних, хліборобських і наукових сил по стейтах для створення праці та віддавання інших практичних підтримок безробітній молоді. Промисл повинен взяти на себе окремий обовязак за програмою навчання праці. Останніми місяцями передові індустріяльні організації висловили побоювання про можливу недостачу вправних робітників. Одна організація обчислила, що недостача буде яких 120,000 вправних ремісників тільки в промислі продукції металевих виробів, котра дасться відчувати з привернення нормального стану.

Деякі з важних фактів, котрі доводять до такої недостачі добре вишколених механічних робітників, вичислені ось так:

1. Змагання розвинути простий машиновий провід для особливого роду машин на місце загальної механічної здібности у проводі будьякої машини.

2. Упадок знання та пожитку більш природніх робітників через довготревале безробіття.

3. Зменшення запасу добре вишколених робітників з приходом старости та смерти за обчисленням пять відсотків річно, що робить загально 25 відсотків втрати від початку депресії.

4. Недостача промислового вишколення перед депресією та занехання дальшого навчання в тому напрямку підчас депресії.

ФЛІС.

## ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Тов. Укр. Клюб Поступовий, від. 70, повідомляє усіх місцевих і позамісцевих членів, що піврічні збори відбудуться у вівторок, 16. липня, в годині 7:30 ввечір в салі Нар. Дому Амер.-Укр. Горожан при 386 Джанставн Еве. На цих зборах почуєте звіт із діяльности наших урядників за минулий піврік. Кождий член є обовязаний прийти на ці збори точно в означений час, бо крім звітів і плачення вкладок, є ще багато важних справ до полагодження. Ваша приявність конечна, бо нам треба разом порадитись над дальшою працею в нашому товаристві. Хто із членів ще не має фотографії нашого товариства, то на цих зборах може її одержати за $1. — В. Кушнір, рек. секр.







Внуки прийшли побажати дідусеви з нагоди іменин. Відважно підійшов старший внук із китичкою в руці:

— Дорогі дідусю, бажаємо вам усього добра в день іменин і ще багато літ у щастю та здоровлю, а мама наказувала нам, що як дідусьо дадуть нам гроші, щоби ми добре вважали, щоб не погубили їх".

**Жінка:** Ах, Петре, я не забула, який ти був для мене давніше добрий та ввічливий. Як часто гладив ти мене попід бороду.

**Чоловік:** Так, одначе тоді ти мала лише один підбородок!

# З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

## БОСТОН, МАСС.

**Українці знову горою.**

Тутешні Американці так полюбили наше народнє мистецтво, що знову запросили українську громаду до участи в загальній параді, тим разом у святі Незалежности (4. липня). Наша церковна громада й інші організації, що взяли участь в параді 11. червня з нагоди свята на Бонкер Гіл, випросилися тим разом від походу, бо ми перемучені попереднім виступом, але ми обіцяли, що Український Хор і ґрупа танцюристів виступлять вечором у міському парку на закінчення свята. Тому, що цю хвилину хотіли використати делеґати організації Муз (Moose), які прибули на свою конвенцію до Бостону, нам призначено пів години. Наша ґрупа прийшла на чергу десь коло девятої години в ночі. Погода була гарна, людей зійшлося яких 100,000 з ріжних околиць, а організація Муз з цілої Америки.

Коли на нашу цвітисту ґрупу вдарили рефлектори при виході на сцену, посипались оплески гураганом. А коли наш хор під управою о. Й. Желіхівського відспівав низку пісень з прецизією, а наші танцюристи вивели з ґрацією пять танків, в тому й козацького герця і сольо-танок маленького Іванка Желіхівського, то публика не щадила признання та кликала „Слава Українцям" А я кличу: „Слава тим юнакам і дівчатам українським, що так невтомно ставляться на кожний заклик розголосити славу України!"

Після виступу відбулася домашня забава в нашій галі; перекуску і морозиво заплатив міський комітет. В часі нашого виступу чути було, як наші колишні малороси й москвофіли казали, що час уже нам зійтися з Українцями, тоді щось зможемо зробити. Справді, час уже мати розум і не ділити наш нарід на національно ворожі ґрупи.

Н. Давискиба.

## ПОСТРІЛЯЛИ ЛЮДЕЙ.

На 1-го червня пять чоловіків з СРСР пробували перейти Днiстер коло Атаків (Хотин). Совєтські пограничники завізвали їх вернутися назад. Тому, що вони не верталися, пограничники почали стріляти і вбили на місці чотирох з них. Пятий вернувся, його заарештували і відіслали до Камянця Подільського. Голова тайної поліції веде слідство.

Думають, що ті, що переходили Днiстер, є членами якоїсь терористичної організації, бо мали при собі зброю, бомби й штилет.

# ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

## ДЖЕРЗИ СІТІ, Н. ДЖ.

**На визвольну боротьбу.**

На поминках по похороні бл. п. пані Салюк приявні громадяни на поклик гром. М. Косоноцького зложили $8 на визвольну боротьбу Жертвували по $1: М. Косоноцький, М. Баран, В. Гіль, Н. Петришин, Ю. Гук, М. Руджик, Т. Савчук і Г. Щуєтникевич. Гроші переслано через Обєднання.

М. Баран.

## ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

**З вакаційної забави на інвалідів.**

Ми поїхали на вакації до наших приятелів, громадян Думанських. При прощанню на відізді була вечеря. Тоді гром. Павло Стадник згадав за потребу допомоги рідному краєви і присутні зібрали на інвалідів Галицької Армії $6.35. Жертву зложили: М. Думанський і М. Бойко по $1.50; П. Стадник $1; Олена Думанська і Г. Слабіцька по 50 ц.; І. Музика 30 ц.; по 25 ц.: А. Мазуркевич, Н. Думанська, В. Думунський, Й. Ковтун, а решта ще дрібнішими. Гроші переслано до Обєднання.

А. Б.

## ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

**На Рідну Школу і боротьбу.**

Велику несподіванку зробили діточки Марія, Анна, Катруся і Текля для своїх родичів Івана й Агафії Кіценюк дня 9-го червня 1935 р. Коли родичі вернулися з церкви, застали дім святочно прибраний, а діточки привитали їх такими словами: „Отсю несподіванку ми зробили для вас, дорогі родичі, з нагоди вашого 30-літнього ювилею спільного вашого життя, яке ви провели в згоді й щастю. Ви дали нам життя, та виховали нас, і за те ми вам вдячні. Наша любов і пошана буде й на далі окружати вас. Зі слезами в очах родичі ввійшли до світлиці, де застали кілька гостей, які також привитали їх сердечно. Забава доходила до кінця, гром. Стефан Могила забрав слово, привитав ювилятів та побажав їм усього добра. Також подякував донечкам ювилятів за їх память про своїх родичів та побажав їм, щоб і набудуче були таксамо добрими для родичів, як досі, а також і добрими доньками неньки України. При кінці попросив шановних гостей, щоби в день того ювилею зробили якусь памятку для старого краю, а найкращою памяткою буде наша жертва для нього. Опісля попросив гром. М. Ґаліновича і С. Пограничного, щоб вони занялися збіркою. Зібрано $17.50, і ті гроші вислано через Обєднання, призначуючи по половині на Рідну Школу та визвольну боротьбу.

Жертвували: І. Кіценюк $2; М. Ґалінович, В. Кардаш, С. Пограничний, Г. Ґерета, С. Яцків, Ксеня Милянович, С. Чечіль, Й. Борбуляк, П. Деркач, Т. Чечіль, Г. Вилінський, М. Ґенеґа і А. Огар по $1; К. Возняк, С. Могила, Т. Костишин, А. Кінащук і К. Лиса по 50 центів.

Присутній.

**Пес.**

— Дивіть, той сусідів пес мудріший, як його господар.

— Овва! Я вже також мав такого пса.

(Автентичне).

„Спшедарж росийскіх москалюф".

„Півярня ружних він".

# ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ



## ТАРЗАН І ПРОЛЕВ. (69)

Не знаючи про це, що хтось глядить на них, Араби поступали доріжкою вузького провалу до вершка, а звідси надіялися зійти в Долину Діямантів. Атюві їхав зараз побіч Наомі Медисон, щоби бути певним, що вона не втече.

Вкінці вони дійшли до стрімкої стіни. „Коні не можуть іти дальше", проголосив шейк. „Еяде, ти останься з ними, а ми підемо пішки. А ти, Атюві, візьми дівчину з нами, щоб вона не втекла від Еяда, коли він буде стерегти коней".

Араби почали лізти вгору по стрімкій збочі і витягнули за собою Наомі до стежки попід скали. Еяд зі свого сідла міг бачити скалисту перегороду й своїх товаришів, як вони спиналися горі проваллям. Воно опісля стало ширше і по обох боках обросле деревиною.

Ледви вони посунулися трохи вперед, аж тут Еяд побачив чорну, незугарну постать, подібну до людини. Вона вилізла з гущавини. За нею йшли інші, узброєні в коли та сокири. Він ніколи в житті не бачив страшнішої та фантастичнішої армії. В кожнім руху постатей він добачував одну мету: напасти і вбивати.